

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quinta. De Æquipollentia, & Conversione Cathegoricarum Propositionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

duarum propositionum particularium in qualitate, ita quod una particulariter affirmat, altera particulariter negat, ut *aliquis homo est albus*, *aliquis homo non est albus*; dixi autem non esse hanc proprie oppositionem, nam non praedicatur de eodem subiecto quod fit albus, ille namque homo qui dicitur albus, alius est ab eo qui dicitur non albus, verum enim verò, si dicatur de eodem subiecto non erit amplius oppositio contraria sed contradictoria. Harum propositionum lex & regula est, ut in materia necessaria & impossibili una sit necessario vera, altera falsa, ut si dicas *aliquis homo est rationalis*, *aliquis homo non est rationalis*; *aliquis homo est gannibilis*, *aliquis homo non est gannibilis*; In Materia verò contingenti utraq; potest esse vera, ut *aliquis homo est albus*, *aliquis homo non est albus*, non tamen utraq; falsa propter rationem eandem supra allegatam, quia sequeretur quòd contradictoriae possent esse simul falsae, nam si haec subalternata *aliquis homo est albus*, est falsa, falsa etiam erit subalternans, *omnis homo est albus*, & si haec subalternata, *aliquis homo non est albus*, falsa est, necesse est etiam subalternantem, *Nullus homo est albus* falsam esse, nam si res nulli ex inferiori convenit nec omnibus convenit, quare haec duae contradictoriae essent simul falsae *Omnis homo est albus*, *aliquis homo non est albus*, & istae, *Nullus homo est albus* & *aliquis homo est albus* &c.

Oppositio Subalterna omnium

minima, cum nullo modo fiat in qualitate sed tantum in quantitate, quarum una adhuc alteram inferit, scilicet universalis vera particularem veram, est repugnantia duarum propositionum secundum universalitatem & particularitatem, ita quod una universaliter affirmat, affirmet altera particulariter & quod una universaliter negat, negat altera particulariter, ut, *Omnis homo est albus*, *aliquis homo est albus*; Harum propositionum lex, & regula est, quòd tam in materia necessaria quam impossibili, utraq; sic simul vera, vel simul falsa, ut *Omnis homo est animal*, *aliquis homo est animal*, *Omnis homo est lapis*, *aliquis homo est lapis*, in materia verò contingenti, si universalis est vera, etiam erit particularis, non tamen e contra, ratio est, quia si praedicatum convenit omnibus, inferioribus subiecti, convenit etiam alicui, non tamen si alicui convenit, convenit omnibus quia non sequitur *aliquis homo est albus*, ergò *omnis homo est albus*, & si quandoq; sequitur ut in exemplis superioribus, hoc non provenit ex forma, sed ex vi materiae scilicet necessariae vel impossibilis; Si verò particularis falsa sit in materia contingenti (in necessaria si falsa est particularis etiam falsa est universalis, ut patet in exemplo secundo supra, & e contra) etiam universalis falsa erit, sed non e contra, ratio est quia si praedicatum removetur ab aliquo inferiori, jam non convenit omnibus, non tamen si removetur ab omnibus simul sumptis, ideò removetur ab aliquo uno & determinato.

QUAESTIO V.

De Equipollentia & conversione Categoricarum Propositionum.

Equipollentia Propositionum potissimum inferuit ad explicandas & exponendas. *F. Amandi Hermann Logica.*

das obscuriores propositiones, quae quandoq; adhiberi, vel in argumentatione adferri solent, definitur autem quòd sit duarum propositionum ex eodem subiecto & praedico constantium equivalencia, ex diversis signis proveniens: signum autem potissimum est negatio diversimodè applicata, vel praeposita, vel postposita, aut praeposita, & postposita simul, nam tò *Non malignanti est natura tollens quidquid post se invenit*, unde si invenit propositionem affirmativam, si universalem reperit, particularem relinquit, & e contra, ad quòd dignoscendum Dialectici tres adhibent regulas per subsequens carmen expressas:

Præ Contradic; post Contra; pra, postq; sub alter. Itaq;

Prima Regula insinuata & indicata

per ly *Præ Contradic* est, ut particula non praepônatur subiecto cuiuscunq; enuntiationis, tunc illa enuntiatio, seu propositio fiet equipollens suae contradictoriae, sint pro exemplo istae duae contradictoriae propositiones *Omnis homo est albus*, *aliquis homo non est albus*: Nullus homo est albus, *aliquis homo est albus*, si primae propositioni praeponas particulam non dicendo, *Non omnis homo est albus*, aequivaleret suae contradictoriae. *Aliquis homo non est albus*: si verò praeponas secundae, tunc evadet equipollens primae, ut *Non aliquis homo non est albus*, idem valet ac *Omnis homo est albus*, &c. sic de ceteris, ratio assignatur haec, quia cum negatio sit malignantis naturae destruit omne, quòd post se invenit, & ponit oppositum.

II.

Regula prima.

Regula secunda indicatur per tò

post contra, & significat quòd quando particula non postponitur subiecto propositionis universalis, quòd eam faciat aequivalere suae contrariae: sint pro exemplo istae duae propositiones contrariae *Omnis homo est albus*, *Nullus homo est albus*, si negationem quis ponat post subiectum prioris propositionis hoc modo, *Omnis homo non est albus*, aequivaleret suae contrariae posteriori, nam idem sonat ac *Nullus homo est albus*, & e contra si dicat quis *Nullus homo non est albus*, faciet equipollentem propositionem illi, *Omni homo est albus*.

III.

Regula secunda.

Regula Tertia Per ultimam parti-

culam *Præ postq; sub alter* expressa significat, quòd si negatio praepônatur & postponatur subiecto propositionis tunc faciet eam aequivalere suae propositioni subalternae, sint pro exemplo istae duae propositioes: *Omni homo est albus*, *quidam homo est albus*, quarum prior dicitur subalternans, posterior subalternata, si itaq; aliquis praeponat subiecto primae propositionis & etiam postponat particulam non dicendo: *Non omni homo non est albus* aequipollet subalternatae, *quidam homo est albus*, e contra verò si quis huic posteriori praeponat postponatq; negationem per ly non dicendo: *Non aliquis homo non est albus* faciet aequivalentem propositionem priori subalternanti scilicet, *Omni homo est albus*. Et haec quidem regula valet pro subalternis affirmatis, non tamen pro negativis universaliter, nam quamvis subalternans negativa addita duplici negatione aequivaleret subalternatae negativae, ut *non nullus homo non est albus* isti, *aliquis homo non est albus*, non potest tamen e contra particularis negativa subalternata sic fieri equipollens

IV.

Regula tertia.

C

pollens; Ratio est, quia jam habet negationem post subjectum, & deberet ei adhuc addi duplex alia negatio dicendo, non aliquis homo non non est albus, & sic ridiculum murem quis excitaret ex tali negationum multiplicatione.

Ut facilius autem dicta capiuntur & memoriae imprimantur solent Authores sequentes adnotare versus quos pariter non omit- tendos duxi & sunt.

- Non omnis, quidam non, omnis non, quasi nullus,*
- Non nullus, quidam, sed nullus non, valet omnis,*
- Non aliquis, nullus, non quidam non, valet omnis.*
- Non alter, neuter, neuter non prestat uterq[ue].*

V,
Non datur
Regula pro
Sub-Contrariis.

An autem sub Contrariæ pos-
sint fieri æquipollentes controvertitur inter Au-
thores; Ex eo quòd nulla ab Aristotele sit tra-
dita Regula, hinc plures negant posse eas fieri
æquipollentes, alii dicunt posse fieri sicut Con-
trariæ, inter quos est Fonseca, qui tamen id non
demonstrat, imò Contrarium clariùs evincitur
sic, statuatur istæ duæ propositiones subcon-
trariæ: *Aliquis homo est justus, aliquis homo non est
justus*, quibus positis, sive eis addatur particula
non, præ, sive post, sive, præ & post, nullo modo eva-
dent æquipollentes, quia cui præposita fue-
rit negatio, fiet universalis, si verò negatio
postposita fuerit ut in Contrariis, & hoc in af-
firmativa, hoc modo, *Aliquis homo non est justus*,
coincidet cum negativa opposita in terminis,
adeoq[ue] dici non poterit æquipollens, sed ead-
em: si autem addita fuerit negatio negativa
fiet talis propositio *Aliquis homo non non est justus*,
quæ negationis repetitio ridicula est: si deniq[ue]
propositioni addita fuerit *præ & post* negatio,
ut fieri solet in subalternis, propositio fiet uni-
versalis non minus quàm in Contradictoriis
ergo. Maltrius putat alium inveniendum esse
potius modum faciendi sub contrarias æqui-
pollentes, quàm propter non convenientiam
trium regularum sub contrariis id denegare,
maximè cum æquipollentia sit propositionum
proprietas, atq[ue] adeò pariter conveniens pro-
positionibus contrariis, & assignat modum, si
videlicet secunda regula eis applicetur non ad-
verbialiter, sed nominaliter, scilicet *nullum*, si
enim sub Contrariæ affirmanti *quidam homo est
justus*, apponas post subjectum negationem nul-
lum, faciet hanc, *quidam homo nullum est justum*,
quam dicit æquipollentem esse huic, *quidam
homo non est justus*, verumtamen non videntur
istæ duæ propositiones esse æquipollentes, nam
posterior significat iustitiam de subjecto per
modum *adjectivi & accidentis*, prior verò scilicet
quidam homo nullum est justum per modum
substantivi & termini infiniti, nam adjectiva
sumpta neutraliter substantivè significant, ut
patet in forma consecratoria panis: *Hoc est cor-
pus meum, &c.* adeoq[ue] non videtur receden-
dum ab antiquioribus Summulistis, quamvis
negare nolim quin possent esse & fuit adhuc alii
modi faciendi alias propositiones æquipollen-
tes, ut notat Fonseca, nam universalis propo-
sitionis æquipollent aggregati omniur suorum

singularium, ut hæc, Omnis homo est justus,
huic orationi, *Petrus est justus, Paulus est justus, &c.*
& hæc, *Nullus homo est justus*, huic orationi, *Hic
homo non est justus, ille homo non est justus, &c.* Et
etiã particularis propositio æquipollent
disiuncti omniur suarur singularium, ut
hæc *aliquis homo est justus*, huic orationi, *hic homo
est justus, aut hic homo est justus, &c.* sic de cæteris,
hæc de æquipollentia.

Altera pars Tituli est de Con-
versione Propositionum, definitur autem
quod sit commutatio extremorum propositionis ser-
vata qualitate & veritate, quæ definitio commu-
nitè recipitur, deducuntur autem ex ea tria
quæ ad conversionem requiruntur; Ex eo enim
quod dicitur commutatio extremorum, sequitur
subjectum unius propositionis debere fieri al-
terius prædicatum, e contra prædicatum sub-
jectum *per, servata qualitate*, intelligitur quòd in
utraq[ue] propositione, scilicet conversa & con-
vertente debeat manere eadem qualitas essen-
tialis, quæ est affirmatio & negatio, ita ut affir-
mativa convertatur in affirmativam, negativa
in negativam; & per ultimam particulam, *veri-
tate* colligitur quod debeat servari etiã qua-
litas accidentalis scilicet veritas, adeò ut vera
non transeat nisi in veram, hoc tamen pariter
notandum est, quòd propositio quæ sic com-
mutatur dicitur conversa, quæ autem ex com-
mutatis extremis resultat convertens dicitur.

VI.
Describitur
Conversio
propositio-
num.

Triplex autem est Conversio,
scilicet simplex, per accidens, & per Contra-
versionem; Conversio simplex, seu in terminis, est quòd
una propositio sic transit & commutatur in
aliam, ut in convertente non modo servetur
eadem qualitas essentialis & accidentalis quæ
fuit in conversa, sed etiã eadem quantitas, ita
ut universalis in universalem, particularis com-
mutetur in particularem, quam ob causam alio
nomine dicitur totalis, mutua, & hoc genere
Conversionis convertuntur *universalis negativa
& particularis affirmativa*, Exemplum primæ;
Nullus lapis est homo, ergò nullus homo est lapis; se-
cundæ *quidam homo est animal, ergò quoddam ani-
mal est homo*. Conversio per accidens, quæ alio no-
mine dicitur in parte, est in qua manente qui-
dem qualitate mutatur quantitas, & hoc con-
versionis genere convertuntur *universalis af-
firmativa in particularem affirmativam*, ut si di-
cas, *Omnis homo est animal* ergò aliquid ani-
mal est homo, & *universalis negativa in particularem
negativam*, ut si dicas, *Nullus equus est lapis*, ergò qui-
dam lapis non est equus, & idè dicitur partialis &
non mutua quia e contra particularis non sic pos-
sunt converti in universales, non valet enim in-
ferre ex hac propositione, aliquis homo est albus,
ergò omne album est homo: nec ex ista, aliquis
homo non est albus, ergò nullum album est ho-
mo, hoc tamen intelligas de propositionibus in
materia contingenti & possibili, nam in ma-
teria necessaria non videtur mihi ratio appa-
rens cur non possit particularis in universalem
commutari, ut si dicas, aliquid rationale est
homo, ergò omnis homo est rationalis, imò si
quis statuatur hanc propositionem convertentem,
aliquid animal est homo pro conversa, se-
quitur benè, ergò omnis homo est animal. Ter-
tia

VII.
Triplex est
per se, per
accidens, per
contra-
positionem.

Conversio fit per contra positionem quæ proprie conversio non est, & est conversio in quâ non mutatur quidem quantitas, nec qualitas, sed per additionem negationum ex terminis finitis fiunt termini infiniti, hoc genere convertuntur universalis affirmativa, & particularis negativa. Exemplum primæ sit: *Omni homo est animal, ergo omne non animal est non homo; secundæ, Aliquis homo non est albus, ergo quoddam non albus non est homo; Universalis Regula pro omnibus est quod in utraq; propositione semper sumantur termini in eadem suppositione, & sub eadem significatione. Ut autem dicta facilius capiuntur cum summulistis communiter adfero memoriæ mandandum vulgatum distichon mutato solo nomine Eva in Est: :*

Feci simpliciter, convertitur Est per Acci, Asto per Contra, sic fit Conversio tota.

In quibus carminibus principales ad propositum spectantes tres sunt dictiones istæ *Feci, Est, & Asto*, quæ dictiones denotant propositiones in illis comprehensas qualiter converti debeant, ita ut sensus carminum sit, Propositiones comprehensæ in dictione *Feci* debent converti simpliciter, quæ verò denotantur per dictionem *Est* debent commutari per accidens, & quæ insinuantur per *Asto* debent converti per contrapositionem. Ubi ulterius autem advertendum quod propositiones quæ in dictionibus comprehenduntur designentur per vocales contentas, & non per consonantes, in omnibus autem non comprehenduntur plures, quam quatuor sequentes *A. E. I. O.* quarum prima significat universalem affirmativam, secunda universalem negativam, tertia particularem affirmativam, & quarta particularem negativam, quod his duobus versibus exprimi solet

Afferit A, negat E, sunt universaliter Ambæ,

Afferit I, negat O, sunt particulariter Ambæ.

Unde ly *Feci* designat quod universalis negativa & particularis affirmativa convertantur simpliciter, *Est* verò significat, quod universalis negativa possit etiam converti per accidens, universalis autem affirmativa per accidens solum loquendo universaliter, dico autem loquendo universaliter, nam in terminis convertibilibus etiam potest simpliciter converti, ut Omnis homo est risibilis, ergo omne risibile est homo, *Asto* demum denotat quod universalis affirmativa & particularis negativa converti possint per contra positionem, ut autem quoq; cognoscas quales debeant esse propositiones convertentes, sequens suscipe carmen:

Ecce tibi primi armigeros sec; arma dono ter:

In quo carmine prima illa verba *Ecce tibi primi*, significant in prima conversione, seu simplici transmutari *Ecce & tibi*, id est, *E in E, & I in I*, seu universalem negativam in universalem negativam, & particularem affirmativam in particularem affirmativam: Illa verò *Armigeros sec*, denotant per secundam conversionem quæ est per accidens, converti *A in I, & E in O*, id est, universalem affirmativam in particularem affirmativam, & universalem negativam in particularem negativam: Ultima tandem *Arma dono*

F. Amandi Hermann Logica.

ter significant in tertia conversione, quæ est per contrapositionem, converti *A in A, & O in O*, id est, universalem affirmativam in universalem affirmativam, & particularem negativam in particularem negativam. Hucusq; de conversione propositionum quæ constant utroq; extremo communi, sed quæstio alia est, quid sit dicendum, si propositiones constarent utroq; extremo singulari? aut, si constarent subiecto singulari & prædicato communi? vel deniq; si constarent subiecto communi & prædicato singulari? quod Aristoteles in tradendis conversionibus non spectavit. Ad primam tamen quæstionem respondeo propositiones tales, sive affirmativæ, seu negativæ fuerint convertendas esse simpliciter, verbi gratiâ, Aristoteles est hic Philosophus, ergo hic Philosophus est Aristoteles, Aristoteles non est Socrates, ergo Socrates non est Aristoteles. Ad secundam dico, illas propositiones convertendas esse per accidens, affirmativas quidem in particulares, ut Aristoteles est Philosophus, ergo aliquis Philosophus est Aristoteles, negativas verò & in particulares & in universales hoc modo, Aristoteles non est lignum, ergo aliquid lignum non est Aristoteles, & ergo nullum lignum est Aristoteles. Si tertio modo deniq; sint constitutæ propositiones, tunc affirmativæ & universales negativæ convertuntur per accidens in singulares hoc modo, Omnis vel aliquis Philosophus est Aristoteles, ergo Aristoteles est Philosophus; Nullus factor est Aristoteles, ergo Aristoteles non est factor: Negativæ verò singulares non convertuntur, darentur enim conversæ falsæ & convertentes veræ, ut si diceret: Aliquis Philosophus non est Aristoteles, ergo Aristoteles non est Philosophus. Hæc de conversione æquipollentia & oppositione Propositionum de inesse, seu absolutarum categoricarum, & quamvis ex dictis sufficienter possit colligi conversio, oppositio, & æquipollentia modalium & hypotheticarum, attamen majoris claritatis gratia particulari subsequenti quæstione earundem propositiones explicare volui. Sit igitur

QUÆSTIO VI.

De Oppositione, æquipollentia, & Conversione Propositionum Modalium & hypotheticarum.

Quantum ad primam tituli partem de oppositione, sciendum in hoc genere propositionum, tot esse oppositiones, quot viæ sunt in absolutis, videlicet: *Contrariam, Contradictoriam, Subcontrariam*, & quartam impropriam *subalternam*, In quibus proinde etiam adhibentur eadem leges & regulæ quæ tradi solent pro absolutis, nam nec propositiones modales contrariæ possunt esse simul veræ; nec subcontrariæ simul falsæ; nec contradictoriæ simul veræ aut simul falsæ; nec deniq; fieri potest ut subalternante existente vera subalternata sit falsa, cum etiam hic ex veritate subalternantis colligatur veritas subalternatæ, & ex hujus falsitate falsitas illius; Hæc sunt cum absolutis in modalibus communia; Itaque Pro Particularibus.

Notandum 1. Quod sicut quantitas categoricarum colligitur per signa supra rela-

I.
Tot modi oppositionum in modalibus quod in absolutis.